

**HIỆP HỘI VÌ GIÁO DỤC CHO MỌI NGƯỜI VIỆT NAM
(VIETNAM ASSOCIATION FOR EDUCATION FOR ALL - VAEFA)**

BÁO CÁO NGHIÊN CỨU
Đánh giá việc thực hiện Thông tư liên tịch
số 39/2015/TTLT-BLĐT BXH-BGD&ĐT-BNV ngày 19 tháng 10 năm 2015

Hà Nội, tháng 8 năm 2020

MỤC LỤC

Lời nói đầu

I. GIỚI THIỆU CHUNG.

II. CƠ SỞ PHÁP LÝ CHO NGHIÊN CỨU.

- 1. Cơ sở pháp lý ra đời TT 39.**
- 2. Vị trí, vai trò của Giáo dục thường xuyên và Giáo dục nghề nghiệp.**

III. NHỮNG PHÁT HIỆN CHÍNH

- 1. Việc sáp nhập các Trung tâm công lập cấp huyện thành Trung tâm GDNN-GDTX cơ bản đã hoàn thành, tuy nhiên một số tỉnh sáp nhập không đúng với TT39.**
- 2. Một số Trung tâm sau sáp nhập hoạt động có hiệu quả, song vẫn cần cố gắng đảm bảo chất lượng giáo dục thường xuyên và dạy nghề.**
- 3. Một số bất cập sau khi sáp nhập.**

Chồng chéo trong quản lý điều hành.

Thiếu hệ thống văn bản quy phạm áp dụng chung cho các Trung tâm.

Bố trí nhân sự, thực hiện chế độ, chính sách và bồi dưỡng đội ngũ cán bộ, giáo viên và nhân viên của Trung tâm còn nhiều vướng mắc.

Đầu tư cơ sở vật chất và công tác tuyển sinh còn gặp nhiều khó khăn.

IV. TRAO ĐỔI VÀ KHUYẾN NGHỊ

- 1. Trao đổi/ Kết luận.**
- 2. Khuyến nghị.**

Tài liệu tham khảo.

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

GD	Giáo dục
GD&ĐT	Giáo dục và Đào tạo
LĐTBXH	Lao động-Thương binh và Xã hội
NV	Nội vụ
DGNN	Giáo dục nghề nghiệp
GDTX	Giáo dục thường xuyên
GDNL	Giáo dục người lớn
HTSD	Học tập suốt đời
XHHT	Xã hội học tập
HN	Hướng nghiệp
HNDN	Hướng nghiệp dạy nghề
HTCĐ	Học tập cộng đồng
GDKTTH-HN	Giáo dục kỹ thuật tổng hợp - Hướng nghiệp
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông
TƯ	Trung ương
TT	Thông tư

Lời mở đầu

Nhằm thực hiện Nghị quyết số 19 NQ/TW của Ban chấp hành Trung ương Đảng về tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập và nhằm thực hiện Luật Giáo dục, Luật Giáo dục nghề nghiệp, các Bộ LĐTBXH, Bộ GD&ĐT, Bộ NV đã ban hành Thông tư liên tịch số 39/2015/TTLT/BLĐTBXH-BGD&ĐT-BNV ngày 15/10/2015 (sau đây gọi tắt là TT39) về Hướng dẫn sáp nhập Trung tâm Dạy nghề, Trung tâm Giáo dục thường xuyên, Trung tâm Giáo dục kỹ thuật tổng hợp - Hướng nghiệp công lập cấp huyện thành Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên; chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên (sau đây gọi tắt là Trung tâm GDNN-GDTX).

Vận động chính sách nhằm phát triển và phát huy thế mạnh và hiệu quả của giáo dục người lớn và học tập suốt đời là một trong các lĩnh vực trọng tâm trong hoạt động của Hiệp hội Vì Giáo Dục Cho Mọi Người Việt Nam (VAEFA). Hiệp hội đã giao cho Ban Giáo dục Người lớn trực thuộc Hiệp hội thực hiện nghiên cứu về việc thực hiện Thông tư 39 sau 5 năm triển khai để có thể đưa ra những khuyến nghị, nhằm thúc đẩy các Trung tâm GDNN-GDTX hoạt động có hiệu quả hơn.

Đây là một nghiên cứu nhỏ thực hiện trong thời gian ngắn, địa bàn nghiên cứu thực địa hạn chế và nguồn tài chính có hạn, tuy nhiên chúng tôi hy vọng kết quả nghiên cứu sẽ bước đầu cung cấp thông tin và gợi mở các giải pháp góp phần cải thiện hiệu quả các Trung tâm GDNN-GDTX.

Trước hết, chúng tôi xin gửi lời cảm ơn đến Hiệp hội Giáo dục cơ bản và Giáo dục người lớn châu Á – Nam Thái Bình Dương (ASPBAE) đã tạo cơ hội cho VAEFA triển khai nghiên cứu này.

Chúng tôi xin trân trọng cảm ơn ông Vũ Văn Đức, trưởng Ban Giáo dục Người lớn và các thành viên của Ban đã thực hiện nghiên cứu và xây dựng dự thảo báo cáo. Nghiên cứu không thể được thực hiện nếu không có sự hỗ trợ của Sở Giáo dục và Đào tạo, các cán bộ quản lý và giáo viên của Trung tâm GDNN-GDTX của hai tỉnh Vĩnh Phúc và Hòa Bình.

Chúng tôi xin gửi lời cảm ơn đến Tiến sĩ Nguyễn Minh Tuấn, Trưởng Ban Nghiên cứu Giáo dục Thường xuyên, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam đã góp ý cho dự thảo báo cáo.

Báo cáo chắc chắn không tránh khỏi những thiếu sót. Chúng tôi rất mong nhận được đóng góp của độc giả qua email: vaefa.edu.vn@gmail.com

Hiệp hội Vì Giáo Dục Cho Mọi Người Việt Nam (VAEFA)

I. GIỚI THIỆU CHUNG

1. Bối cảnh nghiên cứu

Tổ chức Văn hóa, Giáo dục và Khoa học của Liên hợp quốc (UNESCO) đã đưa ra những khuyến nghị về vai trò quan trọng của giáo dục và học tập của người lớn.

Thực hiện nghị quyết số 19 NQ/TW của Ban chấp hành Trung ương Đảng về tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập và nhằm thực hiện Luật Giáo dục, Luật Giáo dục nghề nghiệp, các Bộ LĐTBXH, Bộ GD&ĐT, Bộ NV đã ban hành Thông tư liên tịch số 39/2015/TTLT/BLĐTBXH-BGD&ĐT-BNV ngày 15/10/2015(sau đây gọi tắt là TT39) về Hướng dẫn sáp nhập Trung tâm Dạy nghề, Trung tâm Giáo dục thường xuyên, Trung tâm Giáo dục kỹ thuật tổng hợp - Hướng nghiệp công lập cấp huyện thành Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên; chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên (sau đây gọi tắt là Trung tâm GDNN-GDTX).

Ở Việt Nam nhận thức của xã hội về giáo dục người lớn, giáo dục thường xuyên còn chưa đầy đủ. Điều đó cũng được thể hiện tại TT 39. Vì thế, trong nghiên cứu này đã nêu ra những vấn đề chủ yếu về TT 39 và GDNN-GDTX trong nhận thức và trong thực tế.

Năm 2017, Vụ Giáo dục Thường xuyên đã xây dựng báo cáo về tình hình thực hiện sáp nhập các Trung tâm cấp huyện theo TT 39. Điều này cũng tạo điều kiện thuận lợi trong trong tác nghiên cứu này.

2. Mục tiêu nghiên cứu

Nghiên cứu nhằm mục tiêu:

- Đánh giá việc thực hiện TT 39 về việc sáp nhập Trung tâm Dạy nghề, Trung tâm Giáo dục thường xuyên, Trung tâm Kỹ thuật tổng hợp-Hướng nghiệp công lập cấp huyện thành Trung tâm GDNN-GDTX; chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Trung tâm GDNN-GDTX;
- Đề xuất các khuyến nghị nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động của Trung tâm GDNN-GDTX và phát triển GDNN-GDTX.

3. Nội dung nghiên cứu

Nghiên cứu tập trung vào các nội dung chính sau:

- Tình hình thực hiện TT 39
Những khó khăn bất cập của Trung tâm GDNN-GDTX (như tên gọi của Trung tâm, công tác chỉ đạo, cơ sở vật chất, lĩnh vực hoạt động và tuyển sinh, năng lực của đội ngũ cán bộ, giáo viên, kiểm tra giám sát ...)
- Những yếu tố đã tác động tới việc thực hiện TT 39 (như nhận thức và sự phối hợp của các cơ quan hữu quan trong chỉ đạo và xây dựng cơ sở vật chất, nhận thức của xã hội về vai trò của Trung tâm GDNN-GDTX trong việc phát triển mạng lưới cơ sở giáo dục, đào tạo nghề và hướng nghiệp của địa phương, v.v).
- Đề xuất các khuyến nghị nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động của Trung tâm GDNN-GDTX và phát triển GDNN-GDTX, hướng tới mục tiêu xây dựng xã hội học tập và đẩy mạnh học tập suốt đời.

4. Phương pháp nghiên cứu

Việc nghiên cứu được thực hiện bởi một nhóm tư vấn 4 người là thành viên Ban Giáo dục người lớn của VAEFA.

4.1 Nghiên cứu tài liệu thứ cấp

Nghiên cứu những văn bản pháp luật và chính sách liên quan đến giáo dục, giáo dục thường xuyên- giáo dục người lớn và giáo dục nghề nghiệp;

Rà soát TT 39, các văn bản chỉ đạo và các báo cáo liên quan.

4.2 Nghiên cứu thực địa

Nghiên cứu thực địa được thực hiện tại 2 tỉnh Vĩnh Phúc và tỉnh Hòa Bình.

Tỉnh Vĩnh Phúc có chính sách nổi bật về phân luồng học sinh và đã sáp nhập các Trung tâm công lập cấp huyện trước khi có TT 39.

Theo báo cáo của Bộ GD&ĐT tại Hội nghị Tổng kết năm học 2018- 2019 đối với giáo dục thường xuyên, tỉnh Hòa Bình đã đạt kết quả rất tốt về xây dựng Trung tâm HTCD và xây dựng XHHT, nhưng về dạy nghề, chúng tôi thấy cần được xem xét.

Tại mỗi tỉnh, nhóm tư vấn làm việc với Sở GDĐT và hai Trung tâm GDNN-GDTX dưới hình thức tọa đàm trực tiếp về các vấn đề mà nhóm cần tìm hiểu, sau đó tổng hợp các kết quả nghiên cứu tại thực địa để đưa vào báo cáo.

5. Thời gian nghiên cứu

Từ tháng 01/10/2019 - 30/7/2020

6. Hạn chế của nghiên cứu

Nghiên cứu thực địa không được thực hiện ở các tỉnh thuộc ba miền Bắc, Trung, Nam để nêu bức tranh toàn diện của vấn đề nghiên cứu do bị hạn chế về kinh phí và thời gian. Để khắc phục hạn chế đó, nhóm nghiên cứu đã cố gắng thu thập thông tin thứ cấp ở cả ba vùng miền. Nhóm nghiên cứu đã cố gắng liên hệ với ngành LĐTBXH nhưng không được sắp xếp lịch hẹn gặp, vì vậy chưa có các thông tin thực địa từ phía ngành LĐTBXH.

Còn ít những báo cáo nghiên cứu/ đánh giá sâu về GDTX, GDNN, HTSD và XHHT và chưa có đủ những thông tin định lượng được đăng tải trên hệ thống truyền thông.

Trong phạm vi nghiên cứu này, nhóm tư vấn chỉ tập trung vào Trung tâm cấp huyện, bao gồm Giáo dục nghề nghiệp và Giáo dục thường xuyên.

II. CƠ SỞ PHÁP LÝ

1. Cơ sở pháp lý ra đời TT 39

TT 39 ra đời dựa trên những văn bản pháp lý sau:

1) Nghị quyết số 29-NQ/TW của Ban chấp hành TƯ Đảng về đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo:

- Đối với giáo dục nghề nghiệp, tập trung đào tạo nhân lực có kiến thức, kỹ năng và trách nhiệm nghề nghiệp. *Hình thành hệ thống giáo dục nghề nghiệp với nhiều phương thức và trình độ đào tạo* kỹ năng nghề nghiệp, đáp ứng nhu cầu nhân lực kỹ thuật, công nghệ của thị trường lao động trong nước và quốc tế.

- Đối với giáo dục thường xuyên, bảo đảm cơ hội cho mọi người, ở mọi vùng miền, các đối tượng chính sách được học tập nâng cao kiến thức, trình độ, kỹ năng chuyên môn nghiệp vụ và chất lượng cuộc sống; tạo điều kiện thuận lợi để người lao động chuyển đổi nghề; bảo đảm xóa mù chữ bền vững.

2) Nghị quyết số 19-NQ/TW của Ban chấp hành TƯ Đảng về tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập:

-Mục tiêu tổng quát là “Đổi mới căn bản, toàn diện và đồng bộ hệ thống các đơn vị sự nghiệp công lập, bảo đảm tinh gọn, có cơ cấu hợp lý, có năng lực tự chủ, quản trị tiên tiến, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.”

-Mục tiêu cụ thể thứ hai là “Đến năm 2021, giảm mạnh về đầu mối, tối thiểu bình quân cả nước giảm 10% đơn vị sự nghiệp công lập. Giảm tối thiểu 10% biên chế sự nghiệp hưởng lương từ ngân sách nhà nước so với năm 2015.”

3) Nghị quyết số 64/NQ-CP¹ của Chính phủ về việc chỉnh lý, hoàn thiện dự án Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật dạy nghề:

-Giao Bộ LĐTBXH, Bộ GD&ĐT hướng dẫn việc sáp nhập 03 Trung tâm cấp huyện (Trung tâm Dạy nghề, Trung tâm Giáo dục thường xuyên, Trung tâm Kỹ thuật tổng hợp - Hướng nghiệp) thành một Trung tâm để thực hiện chức năng dạy nghề, giáo dục thường xuyên và hướng nghiệp và giao Ủy ban nhân dân cấp huyện quản lý.

4) TT liên tịch 39/2015/TTLT-BLĐTBXH-BGDĐT-BNV² ngày 19/10/2015 về Hướng dẫn sáp nhập Trung tâm Dạy nghề, Trung tâm Giáo dục thường xuyên, Trung tâm Kỹ thuật tổng hợp - Hướng nghiệp công lập cấp huyện thành Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên.

TT 39 gồm 5 Chương với 22 Điều. Sau đây là một số nội dung mà nhóm tư vấn quan tâm trong nghiên cứu:

- Nguyên tắc sáp nhập (Điều 3)
- Yêu cầu sáp nhập (Điều 4)
- Hoạt động của Trung tâm GDNN-GDTX (Điều 11)
- Nhiệm vụ của Trung tâm GDNN-GDTX (Điều 13)
- Quyền hạn của Trung tâm GDNN-GDTX (Điều 15)
- Cơ cấu tổ chức và nhân sự của Trung tâm (Chương IV)

2. Vị trí, vai trò của Giáo dục thường xuyên và Giáo dục nghề nghiệp

Giáo dục thường xuyên và giáo dục nghề nghiệp là một bộ phận của hệ thống giáo dục quốc dân, được quy định trong Luật giáo dục năm 1998³, 2005⁴ và 2019⁵.

Luật Giáo dục sửa đổi 2019 số 43/2019/QH14 ghi rõ hệ thống giáo dục quốc dân gồm:

- Cấp học:
 - a) Giáo dục mầm non (nhà trẻ và giáo dục mẫu giáo);
 - b) Giáo dục phổ thông;
 - c) Giáo dục nghề nghiệp,
 - d) Giáo dục đại học

Giáo dục nghề nghiệp: Nhằm đào tạo nhân lực trực tiếp cho sản xuất, kinh doanh và dịch vụ có năng lực hành nghề. Theo Luật Giáo dục nghề nghiệp số 74/2014/QH14 (điều 5) cơ sở giáo dục nghề nghiệp bao gồm:

¹Nghị quyết số 64/NQ-CP ngày 04/09/2014 của Chính phủ về việc chỉnh lý, hoàn thiện dự án Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật dạy nghề

²Thông tư liên tịch 39/2015/THÔNG TƯ LT-BLĐTBXH-BGDĐT-BNV ngày 19 tháng 10 năm 2015 về tổ chức trung tâm GDNN-GDTX

³ Luật giáo dục số 11/1998/QH10 ngày 02/12/1998

⁴ Luật giáo dục số 38/2005/QH11 ngày 14/6/2005

⁵ Luật giáo dục số 43/2019/QH14 ngày 14/6/2019

- a) Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp
- b) Trường trung cấp
- c) Trường cao đẳng

Theo Luật GD sửa đổi 2019: Giáo dục thường xuyên nhằm tạo điều kiện cho mọi người vừa làm vừa học, học liên tục, học tập suốt đời nhằm phát huy năng lực cá nhân, hoàn thiện nhân cách, mở rộng hiểu biết, nâng cao trình độ học vấn, chuyên môn, nghiệp vụ; mở rộng hiểu biết, cải thiện chất lượng cuộc sống, và thích nghi với đời sống xã hội. Hệ thống GDTX được hình thành và phủ kín hầu khắp các tỉnh thành và quận, huyện. Ở cấp cơ sở, đến nay hầu hết các xã đều có Trung tâm HTCD.

Cơ sở giáo dục thường xuyên bao gồm:

- a) Trung tâm Giáo dục thường xuyên
- b) Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên
- c) Trung tâm Học tập cộng đồng
- d) Trung tâm khác thực hiện nhiệm vụ giáo dục thường xuyên.

GDNN và GDTX và có những điểm khác nhau về mục tiêu, đối tượng, chương trình, cơ sở giáo dục và hình thức giáo dục.

Từ trước 2017, GDNN vẫn thuộc Bộ GD&ĐT quản lý. Năm 2017, sau khi Luật GDNN được ban hành (năm 2014) thì Chính phủ chính thức giao Bộ LĐTBXH quản lý hệ thống GDNN. Vì vậy việc chồng chéo trong quản lý các Trung tâm này có nhiều điều bất cập trước mắt và lâu dài.

IV. CÁC PHÁT HIỆN CHÍNH

Chủ trương sáp nhập các Trung tâm dạy nghề, hướng nghiệp, giáo dục thường xuyên được xem là giải pháp giảm đầu mối, tinh gọn bộ máy, tập trung nguồn lực để nâng cao hiệu quả GDTX và GDNN, đào tạo nguồn nhân lực có kiến thức, kỹ năng nghề, thái độ tốt trong lao động, góp phần nâng cao năng suất, mở rộng thị trường lao động. Trong khuôn khổ nghiên cứu việc thực hiện TT 39 nhóm tư vấn đã có một số phát hiện chính như sau:

1. Việc sáp nhập các Trung tâm công lập cấp huyện thành Trung tâm GDNN-GDTX cơ bản đã hoàn thành, tuy nhiên một số tỉnh sáp nhập không đúng với TT 39

Theo hướng dẫn của TT 39 (Điều 1), sáp nhập ba loại Trung tâm công lập cấp huyện gồm:

- 1) Trung tâm dạy nghề
- 2) Trung tâm giáo dục thường xuyên
- 3) Trung tâm kỹ thuật tổng hợp - hướng nghiệp thành Trung tâm GDNN-GDTX

Các Trung tâm sáp nhập theo tính cơ học, ghép vào nhau, để ổn định, biên chế vẫn giữ nguyên. Đây là một khó khăn về sắp xếp nhân sự sau này.

Theo báo cáo đánh giá thực hiện TT 39 của Vụ GDTX⁶, đến hết tháng 8/2017, cả nước có 57 tỉnh đã sáp nhập các Trung tâm theo TT39 (16 tỉnh sáp nhập trước khi có TT và 41 tỉnh sáp nhập sau khi có TT). Trong đó, 50 tỉnh sáp nhập đúng quy trình và 7 tỉnh sáp nhập chưa đúng quy trình (Yên Bái, Hà Nội, An Giang, Đồng Tháp, Tiền Giang, Hậu Giang, Khánh Hòa). Số tỉnh chưa sáp nhập là 6 (Hải Dương, Nam Định, Khánh Hòa, Điện Biên, Kiên Giang, Bà Rịa-Vũng Tàu).

Đến năm học 2018-2019 theo báo cáo của Vụ GDTX, Bộ GD&ĐT⁷ đã có 547 Trung tâm GDNN-GDTX cấp huyện được thành lập so với tổng số 591 Trung tâm GDTX, đạt tỷ lệ 84,7%.

⁶Báo cáo Về tình hình thực hiện sáp nhập các Trung tâm cấp huyện theo Thông tư 39, Vụ GDTX, Bộ GD&ĐT tháng 12/2017 (Báo cáo nội bộ theo chức năng)

⁷Bộ GD&ĐT, Báo cáo tổng kết năm học 2018-2019

Tuy vậy, một số địa phương sáp nhập Trung tâm không đúng hướng dẫn của TT 39, cụ thể là:

a) Một số ít tỉnh đã sáp nhập cả Trường trung cấp nghề với Trung tâm Dạy nghề và Trung tâm GDTX, như Thanh Hóa⁸;

b) Một số tỉnh đã giải thể Trung tâm GDNN-GDTX và sáp nhập vào Trường trung cấp ngành nghề, như ở Móng Cái⁹, Quảng Ninh và An Giang¹⁰;

Các trường hợp a) và b) trên đây đều không đúng đối tượng điều chỉnh theo Điều 1 của TT 39.

c) Một số tỉnh đã sáp nhập Trung tâm GDTX với Trung tâm Hướng nghiệp- Dạy nghề, sau đó lại giải thể các Trung tâm này, như Bình Phước¹¹, Quảng Nam¹².

Việc sáp nhập tại hai tỉnh nói trên là theo đúng TT 39 nhưng hậu quả là tại hai tỉnh này không còn cơ sở của GDTX cấp huyện. Đó là một vấn đề rất cần được tiếp tục nghiên cứu trong GDTX.

Đà Nẵng là địa phương mà Trung tâm công lập cấp huyện chỉ có Trung tâm GDTX, các Trung tâm GDTX đang hoạt động có hiệu quả, đồng thời lo ngại khi giao cho huyện quản lý, Trung tâm sẽ không duy trì được hoạt động. Vì thế Đà Nẵng đã nâng tất cả các Trung tâm thành Trung tâm GDTX tỉnh và giao Sở GD&ĐT quản lý. Ở tỉnh Quảng Nam do không thể đa dạng hóa các chương trình đáp ứng nhu cầu của người học, mà chủ yếu là thực hiện chương trình GDTX cấp THCS và THPT. Do vậy, khi không tuyển được người học cho hai cấp này, các Trung tâm GDTX cấp huyện đã bị giải thể. Thực trạng hiện tại về GDTX tại Đà Nẵng và Quảng Nam cũng cần được nghiên cứu, đánh giá.

Theo báo cáo tổng kết năm học 2018 – 2019 của Vụ GDTX tổng cơ sở GDTX là 15.553 Trung tâm, cụ thể như sau:

- Trung tâm GDTX cấp tỉnh là 71 Trung tâm
- Trung tâm cấp huyện: 591 Trung tâm, trong đó Trung tâm GDTX là 547, đạt tỷ lệ 84,7%
- Trung tâm HTCD: 10.918 Trung tâm, đạt tỷ lệ 97,83% xã/phường/thị trấn có TTHTCD
- Trung tâm Ngoại ngữ - Tin học: 3.974 Trung tâm

Hai tỉnh được khảo sát (Vĩnh Phúc và Hòa Bình) đã hoàn thành việc thành lập Trung tâm GDNN-GDTX:

- Tỉnh Vĩnh Phúc có 7/7 Trung tâm GDNN-GDTX được thành lập, trong đó các huyện Vĩnh Tường, Lập Thạch và thành phố Phúc Yên có 2 Trung tâm GDTX và DN đã được sáp nhập từ năm 2014, nay đổi tên thành Trung tâm GDNN-GDTX. Riêng huyện Tam Đảo chỉ có một loại Trung tâm là Trung tâm GDTX, nên đổi thành Trung tâm GDNN-GDTX.

- Tỉnh Hòa Bình đã sáp nhập 10 Trung tâm GDTX và 10 Trung tâm Dạy nghề thành 10 Trung tâm GDNN-GDTX. Các huyện của tỉnh Hòa Bình đều không có Trung tâm Kỹ thuật tổng hợp-Hướng nghiệp nên việc sáp nhập có nhiều thuận lợi.

Trên phạm vi cả nước trước khi sáp nhập, hầu hết các huyện đều có Trung tâm loại 2; nhiều huyện có cả loại 1 và loại 2, nhưng rất ít huyện có cả ba loại nói trên. Mô hình này thường là đồng nhất cho các huyện của mỗi tỉnh.

Những tỉnh có cả hai loại Trung tâm (loại 1 và 2) thì việc thực hiện TT 39 có nhiều thuận lợi hơn so với những tỉnh chỉ có Trung tâm loại 2 là Trung tâm giáo dục thường xuyên. Trong nghiên cứu nhỏ này, nhóm nghiên cứu chưa tiếp cận trường hợp có cả ba loại Trung tâm.

⁸Nhiều vướng mắc trong sáp nhập trường trung cấp nghề vào Trung tâm GDTX, Báo Thanh hóa.vn, ngày 17/03/2019

⁹Bản khoản đề xuất giải thể, sáp nhập trung tâm GDNN-GDTX Móng Cái, Quảng Ninh, 26/09/2018

¹⁰ An Giang tỉnh gọn mạng lưới cơ sở GDNN, www.angiang.gov.vn, 12/10/2017

¹¹Lãng phí trong công tác đào tạo nghề ở Bình Phước, Nhân dân điện tử, 30/03/2019

¹²Giải thể trung tâm giáo dục thường xuyên - hướng nghiệp và dạy nghề, Quảng Nam online. 16/5/2017

2. Một số Trung tâm sau sáp nhập hoạt động có hiệu quả, song vẫn cần cố gắng đảm bảo chất lượng giáo dục thường xuyên và dạy nghề.

Sau sáp nhập, các Trung tâm đã cố gắng thực hiện chức năng, nhiệm vụ mới được giao. Một số Trung tâm sớm ổn định tổ chức, đa dạng các hoạt động, mở rộng liên kết với các cơ sở dạy nghề, đạt hiệu quả bước đầu.

Điển hình là tỉnh Nghệ An¹³: Trong số 12 huyện tiến hành sáp nhập (Kỳ Sơn, Diễn Châu, Quỳnh Châu, Tân Kỳ, Tương Dương, Thanh Chương, Quỳnh Hợp..) Trung tâm GDNN - GDTX huyện Diễn Châu được đánh giá là một trong những đơn vị đi đầu về hiệu quả hoạt động. Hiện Trung tâm có 23 lớp dành cho học sinh hệ GDTX, nhiều hơn 2 lớp so với những năm trước. Sử dụng cơ sở của Trung tâm đào tạo nghề cũ, Trung tâm đã đa dạng hóa các loại hình đào tạo. Vì vậy, số lượng học viên học nghề tăng nhanh, từ 500 lên gần 1.000 học viên. Sau khi học xong, đa số học viên đều được doanh nghiệp tuyển dụng.

Tại quận Hà Đông¹⁴, Hà Nội các Trung tâm GDNN-GDTX từ khi sáp nhập năm 2017 đến nay đã chủ động và tích cực khảo sát, nắm bắt nhu cầu của người dân trên địa bàn và nhu cầu học nghề của người lao động để thực hiện công tác tuyển sinh các lớp nghề phù hợp. Song song với đào tạo văn hóa, Trung tâm liên kết với các trường trung cấp, cao đẳng tổ chức các lớp đào tạo ngắn hạn, tập huấn, bồi dưỡng nâng cao kiến thức theo các lĩnh vực, ngành nghề. Năm 2018, Trung tâm đã đào tạo và cấp chứng chỉ nghề thợ xây cho 900 công nhân khu vực Sơn Tây, Ba Vì. Bên cạnh đó, Trung tâm còn liên kết mở các lớp ngắn hạn, tổ chức học và thi cấp bằng xe máy, học nấu ăn... Đặc biệt, mỗi quý, Trung tâm đào tạo miễn phí cho gần 100 học viên của Hội Phụ nữ và Đoàn Thanh niên của 17 phường về pha chế đồ uống và cắm hoa.

Trung tâm GDNN-GDTX huyện Đoàn Hùng¹⁵, Phú Thọ hiện có 35 cán bộ, giáo viên, nhân viên, trong đó 100% giáo viên tham gia giảng dạy chương trình GDTX cấp THPT đều có trình độ chuyên môn từ đại học trở lên. Điều kiện cơ sở vật chất từng bước được hoàn thiện với 3 dãy nhà kiên cố gồm 10 phòng học lý thuyết, 5 phòng thực hành, 11 phòng điều hành... được trang bị đầy đủ thiết bị đáp ứng nhu cầu làm việc của cán bộ, giáo viên và học tập của học sinh. Trong công tác giáo dục thường xuyên và hướng nghiệp, Trung tâm tích cực đổi mới phương pháp dạy học như kết hợp giữa dạy kiến thức, đạo đức và kỹ năng sống cho học sinh, thông qua các buổi sinh hoạt ngoại khóa và tích hợp nội dung bài học, từ đó đã khắc phục tình trạng học sinh nghỉ học, bỏ học. Bên cạnh đó, Trung tâm còn liên kết với các trường cao đẳng, trung cấp nghề trên địa bàn tỉnh mở các ngành nghề đào tạo cho học sinh như: Điện dân dụng, sửa chữa máy lạnh và điều hòa không khí, tin học văn phòng... Hoạt động đào tạo nghề ngắn hạn cho lao động nông thôn được triển khai, đảm bảo kế hoạch.

Khảo sát tại tỉnh Vĩnh Phúc và Hòa Bình cho thấy: Về cơ bản các Trung tâm của hai tỉnh sau sáp nhập đã ổn định và phát triển cả về số lượng và chất lượng. Tại Hòa Bình đã huy động được 789 lớp bồi dưỡng tập huấn với 86.248 người tham gia, 136 tin bài, có nhiều mô hình và điểm sáng trong phong trào giáo dục. Tỉnh Vĩnh Phúc huy động 9071 học viên học chương trình GDTX cấp THPT, tỷ lệ tốt nghiệp đạt 92,62%, thực hiện tốt mô hình học văn hóa kết hợp với học nghề.

Đặc biệt là mô hình GDNN – GDTX của huyện Yên Lạc, tỉnh Vĩnh Phúc là một điểm sáng về không ngừng đổi mới phương pháp tuyển sinh, đa dạng hóa các chương trình đào tạo nhằm đáp ứng nhu cầu học tập của mọi đối tượng. Nhà trường quan tâm đến việc tổ chức hoạt động ngoài giờ, lồng ghép chương trình giáo dục nhân cách, đạo đức cho học sinh, xây dựng môi trường học tập tại Trung tâm thật sự thân thiện, tích cực để thu hút học sinh đến lớp, học sinh hứng thú

¹³ Trung tâm GDNN-GDTX Diễn Châu làm tốt đào tạo nghề nông thôn, laodongxahoi.net, 08/08/2017

¹⁴ Đổi mới ở các trung tâm GDNN-GDTX, nhandan.com.vn, 02/04/2019

¹⁵ Đổi mới GDNN-GDTX, Phutho.vn, 30/11/2018

với chuyên học. Bên cạnh đó, việc học văn hóa, học nghề của học viên cũng được tăng cường. Trung tâm đã nâng cấp thiết bị dạy học và cơ sở vật chất để học sinh được thực hành tại chỗ, nâng cao tay nghề và tỉ lệ học sinh tốt nghiệp có việc làm cao. “Năm học 2018-2019 Trung tâm có 14 lớp với 461 học sinh. Năm học này Trung tâm đã đạt giải 3 cuộc thi KHKT – Công nghệ do Sở GD&ĐT tổ chức. Những năm gần đây tỷ lệ học sinh tốt nghiệp đạt 80 – 90%, nhiều em ra trường có việc làm” (trích bài viết từ trang web của Bộ GD&ĐT)

Báo cáo tổng kết năm 2018-2019 của Bộ GD&ĐT¹⁶ nhận xét: “Đa số các địa phương thực hiện nhiều giải pháp nâng cao chất lượng dạy học chương trình GDTX cấp THCS và THPT, đổi mới phương pháp dạy học; thực hiện tốt chương trình giáo dục đáp ứng yêu cầu của người học cập nhật kiến thức kỹ năng, chuyển giao công nghệ, bồi dưỡng nâng cao chuyên môn nghiệp vụ. Một số Trung tâm GDTX tăng cường CSVC, đội ngũ GV dạy ngoại ngữ, tin học cho học viên. Nhiều địa phương đã tổ chức bồi dưỡng thường xuyên cho đội ngũ giáo viên mầm non, GV phổ thông”. Đồng thời báo cáo của Bộ GD&ĐT cũng chỉ ra: “Mạng lưới GDTX phát triển chưa tương xứng với nhu cầu của người dân, chất lượng Giáo dục BTVH còn hạn chế, điều kiện đảm bảo chất lượng GDTX chưa đáp ứng yêu cầu, cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học thiếu thốn, ít được đầu tư xây dựng, mua sắm trang thiết bị để đảm bảo cho hoạt động dạy học.”

Về chất lượng của GDNN, theo đánh giá của Bộ LĐ-TBXH¹⁷: “Chất lượng của GDNN đã có chuyển biến ban đầu; hệ thống GDNN đã được hình thành thống nhất, vận hành theo luật GDNN, đạt được kế hoạch tuyển sinh 2017, nhất là tuyển sinh trung cấp với đầu vào là THCS; chất lượng đào tạo được cải thiện (tỷ lệ học sinh tìm được việc làm hoặc tự tạo việc làm ngay sau khi tốt nghiệp đạt trên 70%); đang dần xuất hiện những mô hình và cơ sở đào tạo nghề có chất lượng, nhận thức của xã hội về GDNN có chuyển biến theo hướng tích cực.

Tuy nhiên, ngoài những kết quả đạt được, GDNN vẫn còn những mặt chưa được, đó là cơ cấu đào tạo GDNN còn bất cập, chủ yếu vẫn là trình độ sơ cấp và dưới 3 tháng (chiếm 75%), trình độ trung cấp, cao đẳng chỉ chiếm khoảng 25%; Chất lượng, hiệu quả đào tạo của nhiều cơ sở GDNN mặc dù đã có cải thiện, tuy nhiên vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu. Tại Vĩnh Phúc theo báo cáo tổng kết năm học 2018-2019 của Vụ GDTX thì việc tổ chức cho học sinh cấp THCS, THPT học hướng nghiệp và học nghề còn thấp.

Nhìn chung, sau sáp nhập các Trung tâm đã cố gắng hoạt động theo chức năng, nhiệm vụ được giao theo mô hình mới. Một số Trung tâm đã hoạt động có hiệu quả song vẫn đề đảm bảo chất lượng giáo dục thường xuyên và dạy nghề vẫn đặt ra nhiều thách thức.

3. Một số bất cập sau khi sáp nhập của Trung tâm GDNN- GDTX

3.1 Chồng chéo trong quản lý điều hành

Trước khi sáp nhập, các Trung tâm GDTX cấp huyện đều do các sở GD&ĐT quản lý. Các Trung tâm dạy nghề mới được thành lập và xây dựng do UBND huyện quản lý, các Trung tâm dạy nghề đã hoạt động từ lâu do Sở LĐTBXH quản lý. Sau khi sáp nhập, theo phân cấp quản lý, Trung tâm GDNN-GDTX chịu sự chỉ đạo chuyên môn GDTX của sở GD&ĐT, Sở LĐTBXH chỉ đạo về GDNN, Sở NV quản lý về biên chế, dẫn đến khó thống nhất trong quản lý điều hành về chuyên môn và nhân sự của Trung tâm, ảnh hưởng đến hiệu quả hoạt động. Ngoài ra, UBND Huyện trực tiếp chỉ đạo, quản lý con người và tài chính. Tuy nhiên, không có một đơn vị nào của cấp huyện có đủ năng lực tham mưu cho UBND huyện về công tác quản lý Trung tâm. Tình hình trên nếu kéo dài sẽ ảnh hưởng đến sự phát triển của Trung tâm sáp nhập.

Giám đốc Trung tâm GDNN-GDTX huyện Đông Sơn, Thanh hóa¹⁸ cho biết: “Sau gần một năm sáp nhập, Trung tâm vẫn gặp không ít khó khăn. Công tác chỉ đạo, quản lý do UBND cấp

¹⁶ Báo cáo tổng kết năm học 2018-2019 của Bộ GD&ĐT đối với GDTX, 22/8/2019

¹⁷ Báo cáo Về quản lý chỉ đạo GDNN (2018) Công TTĐT Bộ LĐTBXH, 23/1/2018

¹⁸ Sáp nhập trung tâm GDNN-GDTX còn nhiều khó khăn, báo thanhhoa.vn, 18/6/2018)

huyện trực tiếp đảm nhiệm, Sở Lao động - Thương binh và Xã hội, Sở Giáo dục và Đào tạo hướng dẫn thanh tra, kiểm tra về chuyên môn, nghiệp vụ. Một đơn vị mà có tới 3 đơn vị tham gia quản lý, đây là một bất cập, bởi không phải lúc nào 3 đơn vị này cũng tìm được tiếng nói chung. Ngoài khó khăn trên, từ khi sáp nhập đến nay, Trung tâm vẫn chưa quy về một mối, hoạt động giáo dục dạy nghề vẫn được thực hiện tại Trung tâm DN cũ, giáo dục văn hóa vẫn dạy tại TTGDTX cũ, 2 địa điểm này cách xa nhau gần 2 km, điều này ảnh hưởng trực tiếp đến công tác quản lý, điều hành của ban giám đốc, nhất là quản lý chuyên môn và công tác đào tạo của Trung tâm”.

Tương tự, các Trung tâm được khảo sát tại 2 tỉnh Vĩnh Phúc và Hòa Bình cho biết có rất nhiều khó khăn trong việc báo cáo, xin phép 03 cơ quan quản lý là UBND huyện, Sở GD&ĐT và Sở LĐTBXH. Giám đốc Trung tâm huyện Lương Sơn, tỉnh Hòa Bình cho biết: Hằng năm, mọi cuộc họp với các cơ quan, tổ chức của huyện, lãnh đạo Trung tâm đều phải tham dự, mà nội dung các cuộc họp nhìn chung ít gắn với Trung tâm, tiếng nói của Trung tâm ít được quan tâm. Theo Phòng GDTX- Chuyên nghiệp của Sở GD&ĐT Vĩnh Phúc, từ khi sáp nhập đến tháng 11-2019, Sở LĐTBXH ít có chỉ đạo về dạy nghề với Trung tâm. Ngoài ra, theo Sở GD&ĐT của hai tỉnh, quy chế hoạt động của các Trung tâm mỗi tỉnh có nội dung khác nhau, vì mỗi quy chế được phê duyệt bởi UBND huyện, cấp trên trực tiếp của Trung tâm. Do Huyện không nắm được chuyên môn, nên các Trung tâm gặp khó khăn khi xin phép huyện duyệt các đề án, sáng kiến chuyên môn cũng như khi đánh giá công tác thi đua khen thưởng của các Trung tâm. Công tác quản lý nhiều đầu mối, nhưng mỗi đầu mối chỉ quản lý một góc, nên bị cả 3 cơ quan quản lý coi nhẹ. Việc quan tâm, thúc đẩy, giám sát, đánh giá hoạt động các Trung tâm trong quy chế hiện không có đầu mối nào chịu trách nhiệm chính.

Báo cáo của Vụ GDTX năm 2017 cũng nêu rõ bất cập về chồng chéo quản lý của các Trung tâm sáp nhập: “Kế hoạch hoạt động của Trung tâm phụ thuộc vào 3 cơ quan độc lập nên khó xây dựng vì tổ chức bộ máy, nhân sự, tài chính do UBND huyện quản lý mà nhiệm vụ chuyên môn lại do 2 Sở chỉ đạo nên dễ ra được kế hoạch hoạt động của Trung tâm là vô cùng khó khăn. Các UBND huyện chủ yếu giao kinh phí theo biên chế mà nhiệm vụ chuyên môn của Trung tâm lại linh hoạt và nhiều ít không được phụ thuộc vào biên chế thì mới phát triển được. Nhiều UBND huyện không phê duyệt kế hoạch phát triển Trung tâm (cơ sở vật chất, đội ngũ giáo viên, chỉ tiêu thi đua ...) hàng năm, nên việc đánh giá mức độ hoàn thành nhiệm vụ của các Trung tâm là không có cơ sở; cá biệt có Trung tâm sáp nhập được 3 năm nhưng chưa kiện toàn được bộ máy.”

3.2 Thiếu hệ thống văn bản quy phạm áp dụng chung cho các Trung tâm (quy chế, định mức biên chế, chế độ giáo viên...)

Mục tiêu sáp nhập các Trung tâm công lập cấp huyện không chỉ nhằm giảm đầu mối, tinh gọn bộ máy, mà còn nhằm tạo sự hợp lực, phát huy thế mạnh của đội ngũ giáo viên, tận dụng cơ sở vật chất và kinh nghiệm quản lý để nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động GDTX và GDNN.

Tuy nhiên, sau sáp nhập nhiều Trung tâm khó xây dựng quy chế tổ chức hoạt động do chưa phân công rõ đơn vị nào chịu trách nhiệm ban hành quy chế tổ chức hoạt động, tiêu chuẩn kiểm định chất lượng giáo dục, chuẩn giám đốc Trung tâm, và chế độ làm việc của giáo viên, nhân viên. Một số địa phương đã chủ động hướng dẫn xây dựng quy chế hoạt động của Trung tâm GDNN-GDTX sau sáp nhập. Ví dụ: Ủy ban Nhân dân tỉnh Bến Tre ra quyết định Số 1438/QĐ-UBND ngày 27 tháng 6 năm 2016 về việc ban hành qui chế mẫu về tổ chức hoạt động của Trung tâm GDNN-GDTX cấp huyện. Trên cơ sở đó, Trung tâm GDNN-GDTX xây dựng quy chế hoạt động của đơn vị.

UBND huyện Phú Vang, tỉnh Thừa Thiên Huế ra quyết định số 05/QĐ-UBND ngày 25/8/2016, ban hành chức năng, nhiệm vụ, cơ cấu tổ chức và hoạt động của Trung tâm GDNN-GDTX. Theo đó, Giám đốc Trung tâm GDNN-GDTX huyện Phú Vang xây dựng quy chế làm việc của Trung tâm.

Các Trung tâm GDNN-GDTX của tỉnh Vĩnh Phúc và Hòa Bình cũng phản ánh: Do chưa có quy chế thống nhất về tổ chức hoạt động, nên các Trung tâm gặp nhiều khó khăn trong tổ chức

điều hành, thực hiện chế độ chính sách đối với cán bộ giáo viên. Hiện nay một số Trung tâm của tỉnh Hòa Bình tự xây dựng quy chế, bằng cách phối hợp quy chế của Bộ LĐTBXH và Bộ GD&ĐT, hoặc thực hiện riêng rẽ theo 2 quy chế. Ngoài ra, quy chế cho phép Trung tâm hoạt động phạm vi rộng, song biên chế ít, không được bổ sung nên không có khả năng thực hiện mọi hoạt động.

Nội dung và việc thực hiện quy chế không có sự thống nhất trong toàn quốc dẫn đến việc chỉ đạo điều hành của các Trung tâm gặp nhiều lúng túng.

3.3 Nhiều vướng mắc trong bố trí nhân sự, thực hiện chế độ, chính sách và bồi dưỡng đội ngũ cán bộ, giáo viên và nhân viên của Trung tâm .

Về bố trí nhân sự:

Tình trạng chung của nhiều Trung tâm sau sáp nhập xảy ra thừa thiếu cán bộ quản lý giáo viên, đặc biệt thiếu giáo viên dạy nghề, việc bổ nhiệm cán bộ quản lý không đúng qui định.

Thông tin từ huyện Châu Thành, tỉnh Bến Tre: “Trung tâm GDNN-GDTX huyện Châu Thành, Bến Tre¹⁹ có 17 giáo viên GDTX, không có giáo viên dạy nghề. Thời gian qua, Trung tâm chưa tự lực mở lớp dạy nghề nào ngoài các lớp đào tạo về lĩnh vực nông nghiệp và phi nông nghiệp ngắn ngày theo kế hoạch đào tạo của Sở Lao động - Thương binh và Xã hội, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn”. Theo phân tích của Giám đốc Trung tâm GDNN-GDTX huyện Châu Thành, cơ bản 2 lĩnh vực dạy nghề và GDTX độc lập nhau hoàn toàn về đối tượng người học, giáo viên giảng dạy và chương trình học khác nhau. Do đó, sau khi sáp nhập, việc phối hợp, bổ sung qua lại giữa 2 lĩnh vực chưa thực hiện được.

Giám đốc Trung tâm GDNN- GDTX huyện Mường Khương, Lào Cai²⁰ phản ánh: “Trung tâm đang rất thiếu giáo viên dạy nghề. Mạng đào tạo nghề đóng vai trò rất quan trọng, nhất là đào tạo nghề cho lao động ở nông thôn. Tuy nhiên, hiện Trung tâm chỉ có 2 giáo viên dạy nghề cơ hữu, trong khi nhu cầu về giáo viên dạy nghề trồng trọt, chăn nuôi, xây dựng, điện, cơ khí... đang rất cần, kể cả thiếu cơ sở vật chất như phòng học, phòng chức năng, phòng ở nội trú, khó khăn trong huy động người dân khu vực nông thôn tham gia các lớp nghề ngắn hạn”.

Các Trung tâm thuộc quản lý của UBND huyện, nhưng UBND huyện không phải cơ quan trực tiếp quản lý hoạt động chuyên môn, nên không có cơ sở đánh giá cán bộ, giáo viên hằng năm; không luân chuyển, điều phối, bố trí cán bộ, giáo viên được giữa các Trung tâm để hỗ trợ nhau về hoạt động chuyên môn. Nhiều địa phương (cấp huyện) còn bố trí cán bộ không đúng tiêu chuẩn sang làm giám đốc Trung tâm gây bất cập trong quản lý và điều hành Trung tâm.

Báo cáo đánh giá của Vụ GDTX năm 2017 nhận định: “Sau khi sáp nhập, đa số các Trung tâm giữ nguyên đội ngũ CBQL, GV, NV. Điều này tạo thuận lợi cho các hoạt động bình thường. Tuy nhiên cũng xảy ra tình trạng thừa thiếu cán bộ, giáo viên. Cấp trưởng thừa, cấp phó nhiều, khó phân công, dễ nảy sinh tâm tư, làm mất đoàn kết. Một số Trung tâm sau khi sáp nhập, giáo viên, nhân viên đa dạng, nhiều loại hình, nhiều mã ngạch, nhiều trình độ, năng lực rất khác nhau, nên khó trong việc sắp xếp, phân công nhiệm vụ. Một số giáo viên dạy nghề chưa đạt chuẩn về trình độ đào tạo hoặc ngành được đào tạo không phù hợp với việc sắp xếp, bố trí giảng dạy trong Trung tâm. Một số Trung tâm sau khi sáp nhập thừa giáo viên GDTX, thiếu giáo viên dạy nghề, nhưng Sở LĐTBXH chưa có những văn bản yêu cầu huyện thực hiện định mức về giáo viên thỉnh giảng theo quy định, nên Trung tâm khó tham mưu để có giáo viên thực hiện nhiệm vụ.”

Về thực hiện chế độ đối với cán bộ và giáo viên:

Hiện nay Giám đốc Trung tâm chưa có cơ sở để xếp phụ cấp chức vụ, do chưa có văn bản hướng dẫn xếp hạng đối với Trung tâm GDNN - GDTX.

Giáo viên GDTX có phụ cấp đứng lớp, phụ cấp thâm niên, được chuyển mã số tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp theo quy định tại TT liên tịch số 23/2015/TTLT-BGDĐT-BNV, ngày 16/09/2015, còn giáo viên dạy nghề vẫn giữ mã ngạch 15113, 15a202, không có phụ cấp đứng

¹⁹ Những khó khăn sau 2 năm sáp nhập, Báo Đồng khởi, Bến Tre, 12/9/2018

²⁰ Nhiều khó khăn sau sáp nhập www.baolaocai.vn, 13/8/2018

lớp, phụ cấp thâm niên. Giáo viên GDTX có chế độ nghỉ hè 02 tháng, giáo viên dạy nghề chỉ có chế độ nghỉ phép. Ngoài ra, giáo viên GDTX thực hiện nhiệm vụ theo năm học, còn giáo viên dạy nghề thực hiện nhiệm vụ theo năm tài chính. Sự chênh lệch thời gian dẫn đến việc xem xét đánh giá kết quả thi đua chưa tạo công bằng, khách quan.

Chưa có văn bản quy định chế độ phụ cấp chức vụ cho tổ trưởng, tổ phó chuyên môn. Tổ trưởng chuyên môn trước đây có phụ cấp tổ trưởng nay không còn nữa. Trong một cơ quan mà một bên thực hiện nhiệm vụ theo năm dương lịch, một bên thực hiện nhiệm vụ theo biên chế năm học; một bên làm việc 17 tiết/tuần; một bên làm việc 40 giờ/tuần nên việc phân công lao động cho cán bộ, giáo viên, nhân viên là rất khó khăn. Các giáo viên dạy nghề hiện nay không đáp ứng được nhu cầu đào tạo của thị trường lao động, nên không thể tham gia dạy nghề trên lớp, và vì thế không được hưởng trợ cấp đứng lớp.

Kết quả khảo sát ở 2 tỉnh Vĩnh Phúc và Hòa Bình cũng cho thấy: Lãnh đạo Trung tâm thực hiện nhiệm vụ trọng trách hơn, nhưng phụ cấp hiện nay lại thấp hơn trước đây; chế độ của giáo viên văn hóa, giáo viên nghề khác nhau trong cùng một Trung tâm, gây ra những suy nghĩ về sự không công bằng đối với giáo viên. Vẫn còn những bất cập trong chính sách thi đua khen thưởng, chế độ nghỉ phép, nghỉ hè...

Các Trung tâm phải thực hiện đồng thời nhiều chức năng, nhiệm vụ, nhưng cơ chế, chính sách đối với đội ngũ chưa kịp thời điều chỉnh, ảnh hưởng không tốt đến quyền lợi chính đáng của đội ngũ. Việc bổ sung cán bộ, giáo viên cho các Trung tâm gặp khó khăn do cấp huyện chỉ quản lý giáo viên mầm non, tiểu học, THCS, trong khi giáo viên các Trung tâm phải là giáo viên THPT.

Về bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên:

Kế hoạch bồi dưỡng cán bộ quản lý và giáo viên GDTX, GDNN cũng chưa được sự quan tâm đầy đủ. Ngành giáo dục tiếp tục chỉ đạo, tổ chức việc bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên như khi chưa sáp nhập. Tuy nhiên, do cơ chế quản lý nên việc các Trung tâm được thụ hưởng các chương trình bồi dưỡng tại các địa phương rất khác nhau. Việc sinh hoạt chuyên môn theo cụm cùng các trường THPT cùng khu vực sau khi sáp nhập đã không còn được duy trì thường xuyên. Việc tập huấn từ UBND huyện và ngành LĐTĐBXH hầu như chưa được quan tâm. Khảo sát tại Hòa Bình và Vĩnh Phúc cũng cho thấy: Nhìn chung cán bộ quản lý các Trung tâm còn lúng túng trong quản lý và tổ chức hoạt động do chưa được quan tâm bồi dưỡng, tập huấn về mô hình mới, nhiệm vụ mới và về công tác quản lý Trung tâm sáp nhập.

Báo cáo của Vụ GDTX năm 2017 đánh giá: “Công tác chỉ đạo liên quan đến đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho giáo viên; công tác điều động cán bộ quản lý, giáo viên cho phù hợp với chuyên môn và năng lực công tác khó khăn; thời gian để sắp xếp để tham dự đủ các cuộc họp, hội nghị do các cấp triệu tập đối với lãnh đạo của Trung tâm là rất khó khăn. Việc chỉ đạo thực hiện nhiệm vụ chuyên môn và yêu cầu đảm bảo chất lượng, hiệu quả phải luôn gắn với việc tạo điều kiện về các nguồn lực (con người, tài chính, cơ sở vật chất trang thiết bị...) để thực hiện, nhưng thực tế hiện nay các điều khoản này luôn tách rời nhau, vì vậy rất khó để các Trung tâm GDNN-GDTX thực hiện tốt đồng thời 3 nhiệm vụ của Trung tâm.”

3.4 Đầu tư cơ sở vật chất và công tác tuyển sinh còn gặp nhiều khó khăn

Về cơ sở vật chất:

Một số nơi được đầu tư cơ sở vật chất khang trang, song bị lãng phí, do không tuyển đủ học viên, nhiều nơi cơ sở vật chất đã xuống cấp hoặc thiếu thốn không đảm bảo cho hoạt động của Trung tâm.

Theo báo Bình Phước²¹: “Trung tâm GDNN-GDTX huyện Bù Đăng thành lập cuối năm 2016 trên cơ sở sáp nhập Trung tâm GDTX với Trung tâm DN huyện. Trung tâm được UBND huyện Bù Đăng quy hoạch trên diện tích 8.764 m² với 22 phòng, 1 kho chứa nguyên vật liệu thực

²¹Giải thể Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên - cách làm riêng của Bù Đăng. Báo Bình Phước, ngày 25/11/2018

hành, 1 nhà ăn, 3 nhà xưởng, 1 sân sát hạch bằng lái xe A1. Cùng với đó là các thiết bị máy móc trị giá hàng tỷ đồng được Sở LĐTĐXH cấp như thiết bị sửa chữa ô tô, xe máy; thiết bị điện cơ; thiết bị may công nghiệp; máy vi tính; thiết bị hàn; cắt gọt kim loại và thiết bị chế biến gỗ ghép thanh. Trung tâm hiện có 28 cán bộ, viên chức, nhân viên. Cơ sở vật chất, đầy đủ, nhân lực dồi dào, nhưng số học viên, học sinh giảm mạnh. Nhưng do tuyển được ít học viên nên UBND huyện đã giải thể Trung tâm GDNN - GDTX". "Cách làm riêng" của Bù Đăng với thiện ý là rất có trách nhiệm với tài sản, nguồn lực quốc gia khi không chấp nhận sự lãng phí kéo dài, cho dù "cơ chế" chưa cho phép.

Giám đốc Trung tâm GDNN - GDTX huyện Mường Khương, Lào Cai²² phản ánh: " Trung tâm đang rất thiếu giáo viên dạy nghề, thiếu cơ sở vật chất như phòng học, phòng chức năng, phòng ở nội trú; khó khăn trong huy động người dân khu vực nông thôn tham gia các lớp học nghề ngắn hạn".

Lãnh đạo các Trung tâm GDNN-GDTX tỉnh Vĩnh phúc và Hòa Bình cho biết: Sau sáp nhập, một số Trung tâm ở hai tỉnh được mở rộng, tuy nhiên đa phần các Trung tâm bị thiếu các phòng chức năng, nhà xưởng, thiết bị và phòng thực hành nghề cho học viên. Lãnh đạo Trung tâm GDNN-GDTX huyện Kim Bôi, Hòa Bình phản ánh: "Sau sáp nhập, Sở LĐTĐXH có nguồn ngân sách tốt hơn nên được tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, quan hệ với các Ban, Ngành trong huyện dễ dàng hơn, nên tuyển sinh cũng thuận lợi hơn. Tuy nhiên diện tích của Trung tâm nhỏ, khoảng 2000m2, thiếu nhà xưởng, phòng thực hành. Khi gọi là Trung tâm GDNN -GDTX, thì cơ sở vật chất cấp cho dạy nghề trước đây bị thu lại. Trung tâm xin cấp thêm đất thì được trả lời là GDTX không cấp đất nữa."

Báo cáo của Vụ GDTX năm 2017 cho biết: "Sau khi sáp nhập đa số các Trung tâm có cơ sở vật chất, thiết bị được tăng cường nhiều hơn. Cá biệt một số Trung tâm phải sử dụng cả cơ sở cách xa nhau hoặc phải thực hiện đồng thời 3 nhiệm vụ nhưng lại chỉ giữ lại được 1 cơ sở nên rất khó khăn trong công tác quản lý và điều hành. Cơ sở vật chất, trang thiết bị sau sáp nhập được bàn giao nguyên trạng, nhưng sau đó nhiều năm ít được đầu tư, cá biệt có nơi còn thiếu, chưa đồng bộ hoặc quá cũ, lỗi thời, lạc hậu chưa đáp ứng yêu cầu thực hiện nhiệm vụ dạy học và đào tạo nghề. Có Trung tâm chỉ được đổi tên và giao thêm nhiệm vụ nên không được bổ sung cơ sở vật chất, nên tổ chức hoạt động rất khó khăn."

Nguyên nhân của những khó khăn về tuyển sinh và kết quả hoạt động của GDTX chưa được như mong muốn, được Bộ trưởng Bộ GD&ĐT giải thích²³ "Chính sách cho các Trung tâm giáo dục thường xuyên còn bất cập, chưa hiệu quả. Chất lượng hoạt động của một số cơ sở GDTX còn hạn chế. Một số bộ, ngành chưa quan tâm đến việc thúc đẩy học tập suốt đời của cán bộ, công chức, viên chức; một số địa phương chưa quan tâm đến GDTX, chưa tạo điều kiện thuận lợi cho người lớn học tập; thậm chí có địa phương còn giải thể hết các Trung tâm GDTX cấp huyện. Việc tham mưu tổ chức sáp nhập và các điều kiện đảm bảo cho các Trung tâm GDTX sau khi sáp nhập còn nhiều bất cập, một số tỉnh không thực hiện đúng như TT 39. Cơ chế quản lý chồng chéo; chưa phân công rõ Bộ nào ban hành các văn bản cần thiết để quản lý Trung tâm."

Như vậy, sau khi sáp nhập hầu hết các Trung tâm đều đủ cơ sở pháp lý để tiến hành đồng thời các nhiệm vụ cũng như quyền hạn như quy định tại TT 39, nhưng do thực tế CSVN, đội ngũ, cơ chế quản lý nên hầu hết các Trung tâm chưa thực hiện hết các quyền hạn của mình. Theo phản ánh của các địa phương quyền hạn thì nhiều, nhưng vẫn chưa có quy định về quyền hạn trong việc tổ chức bộ máy, nhân sự, tài chính để chủ động trong triển khai thực hiện hoạt động của Trung tâm theo TT 39. Hiện đang thiếu các văn bản hướng dẫn cơ chế tự chủ cho các Trung tâm nên chưa khuyến khích các Trung tâm tích cực tổ chức hoạt động và hoạt động có hiệu quả.

Về tuyển sinh:

²²Nhiều khó khăn sau sáp nhập, www.baolaocai.vn, 13/8/2018

²³ Bộ trưởng Phùng Xuân Nhạ trả lời chất vấn của ĐB quốc hội về GDTX chưa đạt kết quả như mong đợi, tại kỳ họp thứ 5 Quốc hội khóa XIV, ngày 22/6/2018

Nhiều tỉnh, thành cho biết, mặc dù Trung tâm đã áp dụng nhiều biện pháp để thu hút học viên nhưng số lượng người đăng ký học ít.

Trung tâm Huyện Mường Khương tỉnh Lào Cai trong năm 2017 chỉ mở được 2 lớp, với 70 học viên. Sang năm 2018, “chật vật” lắm Trung tâm mới xin được kinh phí để mở một lớp đào tạo nghề sửa chữa cơ khí nhỏ nông thôn ngắn hạn cho 35 học viên.

Số học viên đăng ký học chương trình GDTX giảm dần, việc dạy nghề cho lao động nông thôn được tiến hành từ những năm 2008 đến nay, nên nhu cầu đã giảm nhiều và đã xuất hiện những bất cập, thiếu tính bền vững nên chiêu sinh, huy động học viên ra lớp khó khăn. Nguồn kinh phí đào tạo nghề nông thôn chủ yếu là theo đơn đặt hàng, không phải kinh phí chi thường xuyên của đơn vị, nên Trung tâm cũng không chủ động được. Ngoài ra, chế độ ưu đãi đối với học viên GDTX không như học sinh THPT, khi các em có cùng hoàn cảnh đặc biệt khó khăn (chẳng hạn, học sinh THPT với hoàn cảnh khó khăn đặc biệt, được cấp gạo và hỗ trợ tiền học hàng tháng, nhưng với GDTX thì không). Điều này gây khó khăn cho việc thu hút học viên GDTX. Năm 2011, Trung tâm DN và Trung tâm GDTX huyện Bù Đăng thu hút 1.231 học viên, năm 2016 chỉ có 35 học viên đăng ký. Riêng năm học 2018-2019, chỉ mở được 4 lớp GDTX với 105 học viên.

Theo báo cáo đánh giá năm 2017 của Vụ GDTX về thực hiện TT 39, sự tăng, giảm số học viên hệ GDTX của một số tỉnh như sau:

- 22 tỉnh báo cáo học viên học các chương trình GDTX: 2 tỉnh tăng, 1 tỉnh giảm, các tỉnh khác giữ nguyên.
- 47 tỉnh báo cáo sau sáp nhập số lượng học viên học văn hoá kết hợp với học nghề: 42 tỉnh tăng, 5 tỉnh giảm.
- 45 tỉnh báo cáo sau sáp nhập số lượng học viên học nghề phổ thông: 27 tỉnh tăng, 18 tỉnh giảm.
- 38 tỉnh báo cáo sau sáp nhập số lượng học viên học hướng nghiệp: 25 tỉnh tăng, 13 tỉnh giảm.
- 46 tỉnh báo cáo sau sáp nhập số lượng học viên học ngoại ngữ, tin học được cấp chứng chỉ: 22 tỉnh tăng, 24 tỉnh giảm.
- 45 tỉnh báo cáo sau sáp nhập số lượng học nghề ngắn hạn giảm: 17 tỉnh tăng, 28 tỉnh giảm.

Trung tâm GDTX-HNDN huyện Hương Khê, Hà Tĩnh²⁴, sau hơn ba năm hoạt động, không tuyển được học sinh đã khiến hoạt động của Trung tâm gần như “tê liệt”. Hệ thống cơ sở vật chất gồm 10 phòng học, nhà hiệu bộ, dãy nhà nội trú với 24 phòng và dãy nhà xưởng “đắp chiếu” nằm hoen gỉ. Giám đốc Trung tâm cho biết: “*Năm học 2017-2018, chỉ tuyển sinh được 10 em, nâng tổng số HS hệ bổ túc lên 46 HS. Công tác tuyển sinh gần đây hết sức khó khăn. Hằng năm, cứ đến mùa tuyển sinh thường phải “chạy đôn đáo” để kiếm học sinh. Mặc dù có nhiều chính sách ưu đãi như hỗ trợ tiền khi theo học, học viên học nghề sau khi ra trường được giới thiệu việc làm ngay... nhưng số học viên đăng ký nhập học vẫn rất ít. Trung tâm GDTX-HNDN huyện Đức Thọ cũng trong tình cảnh tương tự. Do vậy UBND huyện Đức Thọ đã chủ trương năm 2020 sẽ giải thể TTGDTX-HNDN và đề xuất sáp nhập với Trung tâm ứng dụng và chuyển giao khoa học công nghệ.*”

Với tên gọi là Trung tâm GDNN- GDTX, TT39 mong muốn GDNN và dạy nghề sẽ rất phát triển. Nhưng thực tế lại khác, dạy nghề gặp nhiều khó khăn, do nhiều Trung tâm không có, hoặc có rất ít, chỉ vài ba giáo viên dạy nghề. Cơ sở vật chất chưa đáp ứng được yêu cầu dạy và học cũng làm ảnh hưởng đến công tác tuyển sinh của Trung tâm.

IV. TRAO ĐỔI VÀ KHUYẾN NGHỊ

1. Trao đổi/Kết luận

²⁴Bắt cập trong phát triển các trung tâm GDTX -HN-DN, Nhân dân điện tử, ngày 12/03/2018

Sáp nhập các Trung tâm giáo dục công lập cấp huyện là một chủ trương đúng để giảm đầu mối, tinh gọn bộ máy và nâng cao chất lượng hiệu quả hoạt động của Trung tâm GDNN-GDTX.

1.1 Việc sáp nhập các Trung tâm theo TT 39 cơ bản đã hoàn thành

Đến nay đã có 621/713 đơn vị cấp Huyện thực hiện sáp nhập các Trung tâm giáo dục công lập theo TT39 (đạt 87,1%). Tuy vậy, một số địa phương thực hiện không đúng hướng dẫn của TT 39, cụ thể là:

- a) Sáp nhập cả trường trung cấp nghề với Trung tâm Dạy nghề
- b) Giải thể Trung tâm GDNN-GDTX và sáp nhập vào trường trung cấp ngành nghề
- c) Sáp nhập Trung tâm GDTX với Trung tâm Hướng nghiệp-Dạy nghề, sau đó lại giải thể các Trung tâm này

Một số địa phương chưa có nghiên cứu khả thi, chưa đánh giá tác động đã sáp nhập hoặc giải thể mạng lưới cơ sở GDTX. Đó là một vấn đề cần được tiếp tục nghiên cứu trong thời gian tới.

1.2 Việc sáp nhập các Trung tâm theo TT 39 tạo nên một số điểm tích cực

Vị thế của Trung tâm GDNN-GDTX nhiều nơi được nâng lên, được các ban ngành trong Huyện quan tâm, việc dạy văn hóa kết hợp giáo dục nghề nghiệp, phù hợp với nhu cầu phát triển nguồn nhân lực tại các địa phương; Một số Trung tâm phát huy tính năng động, mở rộng liên kết với các cơ sở giáo dục khác để đa dạng hóa nội dung hoạt động. Một số Trung tâm đã nhanh chóng củng cố bộ máy, ổn định tổ chức, tận dụng thế mạnh của đội ngũ giáo viên, lợi thế về cơ sở vật chất và với sự quyết tâm của lãnh đạo, đã điều hành Trung tâm sáp nhập hoạt động đạt kết quả đáng khích lệ trong cả lĩnh vực GDTX và GDNN.

1.3 Các bất cập ảnh hưởng đến quá trình quản lý, điều hành và thực hiện nhiệm vụ

1.3.1 Chồng chéo đầu mối quản lý

Trung tâm sáp nhập chịu sự chỉ đạo, quản lý của 4 cơ quan: Về GDTX thuộc sự chỉ đạo của Sở GD&ĐT; về GDNN thuộc sự chỉ đạo của Sở LĐTBXH; về nhân sự thuộc sự chỉ đạo của Sở Nội vụ; đơn vị quản lý trực tiếp Trung tâm GDNN-GDTX là UBND Huyện. Đây là bất cập lớn nhất, tác động đến hiệu quả điều hành và hoạt động của Trung tâm. Tình hình trên cần sớm được xem xét để quy về một đầu quản lý Trung tâm GDNN-GDTX.

Báo cáo đánh giá thực hiện TT 39 của Vụ GDTX năm 2017 cho biết: 68% các tỉnh đề nghị giao cho Sở GD&ĐT quản lý trực tiếp Trung tâm.

Trong đợt khảo sát năm 2018 của Bộ GD&ĐT, có 70% tỉnh kiến nghị giao Trung tâm GDNN-GDTX cho Sở GD&ĐT quản lý trực tiếp, toàn diện. Riêng năm 2020, Vụ GDTX lấy ý kiến góp ý trực tiếp 199 giám đốc Trung tâm cho thấy, có tới 177/199 (chiếm 89%) ý kiến giao Sở GD&ĐT quản lý; còn lại 7% ý kiến giao UBND cấp huyện quản lý; 4% ý kiến giao Chủ tịch UBND cấp tỉnh quyết định. Thực tế, hiện nay có 9 Trung tâm GDTX của tỉnh Bắc Giang và 2 Trung tâm GDTX của Bắc Ninh thí điểm sáp nhập giao Sở GD&ĐT quản lý đang hoạt động hiệu quả, ổn định.

1.3.2 Thiếu quy chế chung cho Trung tâm GDNN-GDTX và những văn bản hướng dẫn kèm theo để củng cố tổ chức và hoạt động của Trung tâm sáp nhập

Cho đến nay, chưa có sự phối hợp của liên Bộ để ban hành quy chế thống nhất về tổ chức và hoạt động cho loại hình Trung tâm GDNN-GDTX sáp nhập và cũng chưa có những văn bản quy định cụ thể về tiêu chuẩn giám đốc và quyền hạn của giám đốc Trung tâm; chế độ làm việc của GV; tiêu chí xếp hạng, kiểm định, đánh giá các Trung tâm sáp nhập cũng như quy định về

quyền tự chủ của Trung tâm. Do vậy các giám đốc Trung tâm gặp nhiều lúng túng trong ổn định tổ chức, điều hành và quản lý hoạt động và bảo đảm quyền lợi cho giáo viên, nhân viên.

1.3.3 Đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên Trung tâm GDNN-GDTX ít được quan tâm bồi dưỡng

GDTX và GDNN có những đặc điểm khác với giáo dục phổ thông. Trung tâm GDNN-GDTX là một mô hình giáo dục mới, tuy nhiên, cán bộ quản lý và giáo viên Trung tâm GDNN-GDTX chưa được bồi dưỡng theo những chương trình, nội dung phù hợp để đáp ứng nhiệm vụ của Trung tâm. Cán bộ quản lý và giáo viên Trung tâm cũng ít được tham dự các lớp bồi dưỡng do ngành giáo dục tổ chức, hoặc có tham dự cũng chỉ được bồi dưỡng theo chương trình chung cho giáo dục phổ thông. Ngành LĐTBXH và UBND Huyện cũng ít tổ chức tập huấn, bồi dưỡng cho đội ngũ cán bộ và giáo viên của Trung tâm sáp nhập.

1.3.4 Tình trạng thừa, thiếu giáo viên và cơ sở vật chất đã ảnh hưởng đến việc tuyển sinh, kế hoạch và chất lượng hoạt động của Trung tâm

Ở những địa phương trước khi sáp nhập có cả 3 loại Trung tâm: GDTX, GDKTTH- HN và DN, thì sau khi sáp nhập có thuận lợi hơn về đội ngũ GV, CSVC đảm bảo cho hoạt động GDTX và GDNN, tuy nhiên có nơi tình trạng CSVC đã xuống cấp, cần được đầu tư thêm. Còn ở nhiều nơi, Trung tâm sáp nhập chỉ gồm 2 hoặc 1 loại Trung tâm, trong đó không có Trung tâm dạy nghề thì Trung tâm sáp nhập gặp nhiều khó khăn về đội ngũ giáo viên và cơ sở vật chất. Khó khăn phổ biến là CSVC còn thiếu thốn và tình trạng thừa, thiếu GV văn hóa và GV dạy nghề dẫn đến khó khăn trong việc duy trì kế hoạch tuyển sinh ổn định.

Một số địa phương cho rằng tuyển sinh gặp khó khăn do người học chưa nhận thức đúng về học văn hóa theo GDTX và coi nhẹ học nghề, làm thợ. Cả phụ huynh và học sinh chỉ muốn con em thi vào các trường THPT, sau đó học đại học, cao đẳng. Bên cạnh đó, nhiều trường đại học, cao đẳng đang đào tạo nhiều ngành nghề và có nhiều chính sách thu hút người học, nên có ưu thế trong tuyển sinh, so với các Trung tâm GDNN-GDTX.

2. Khuyến nghị

2.1 Đổi tên Trung tâm sáp nhập là Trung tâm GDTX-GDNN

Trung tâm sáp nhập được giao cho Bộ GD&ĐT quản lý, vậy trước mắt đổi tên là **Trung tâm GDTX-GDNN** là phù hợp theo Luật GD sửa đổi 2019. Thêm nữa, theo Luật GD thì GDTX thực hiện nhiệm vụ khá đa dạng: “Đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực; bổ sung kiến thức, kỹ năng trong cuộc sống cho mọi người; tạo cơ hội cho người có nhu cầu học tập nâng cao trình độ học vấn” (Điều 42).

Cũng có những đề nghị khác đổi tên Trung tâm sáp nhập là **Trung tâm GDTX**, vì nội dung đa dạng của GDTX cũng đã bao hàm cả GDNN.

2.2 Chính phủ xem xét giao cho Bộ GD&ĐT quản lý Trung tâm GDNN-GDTX

GDTX và GDNN là một bộ phận của hệ thống Giáo dục quốc dân, được khẳng định trong luật Giáo dục sửa đổi 2019 (Điều 36 và 42). Từ trước khi có TT 39, Bộ GD&ĐT đã nhiều năm quản lý Trung tâm GDTX, Trung tâm KTTH-HN.

Mục tiêu giáo dục nghề nghiệp của Trung tâm sáp nhập (Điều 11 của TT 39) theo quy định của luật GDNN năm 2014 ở trình độ sơ cấp và dưới 3 tháng. Ngoài ra GDNN còn có nhiệm vụ phân luồng học sinh sau tốt nghiệp THCS và THPT. Luật Giáo dục nghề nghiệp do Bộ LĐTBXH quản lý và chỉ đạo thực hiện, do vậy, Bộ GD&ĐT cần phối hợp với Bộ LĐTBXH hướng dẫn thực hiện GDNN và xây dựng cơ chế phối hợp giữa Trung tâm GDNN-GDTX với các Trung tâm dịch vụ hỗ trợ việc làm của phòng Lao động TBXH và Trung tâm Khuyến nông thuộc Phòng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn cấp huyện, nhằm thực hiện tốt nhiệm vụ GDTX và GDNN trên địa bàn mỗi huyện.

Tuy nhiên, theo khoản 2, Điều 44, Luật Giáo dục 2019 quy định: TTGDNN-GDCTX là cơ sở GDTX. Cùng với đó, theo Điều 105 Luật Giáo dục 2019: Bộ GD&ĐT chịu trách nhiệm trước Chính phủ thực hiện quản lý nhà nước về giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, giáo dục đại học, trung cấp sư phạm, cao đẳng sư phạm, GDTX. Do vậy khi Luật Giáo dục 2019 đã có hiệu lực thì việc Sở GD&ĐT trực tiếp quản lý TTGDNN-GDCTX là thực hiện đúng Luật. Như vậy, phương án giao cho Bộ GD&ĐT quản lý Trung tâm sáp nhập là hợp lý.

2.3. Bộ GD&ĐT sớm ban hành quy chế thống nhất cho Trung tâm sáp nhập và những văn bản quy chuẩn hướng dẫn kèm theo

Năm 2020 Bộ GD&ĐT đang xây dựng Thông tư ban hành Quy chế tổ chức và hoạt động của TTGDNN-GDCTX cấp huyện, nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho các Trung tâm hoạt động hiệu quả và phát triển. Kiến nghị Bộ sớm ban hành Thông tư với quy định rõ ràng về:

- Tiêu chuẩn và quyền hạn của giám đốc Trung tâm sáp nhập;
- Tiêu chuẩn, chế độ làm việc, quyền lợi của giáo viên GDTX và GDNN;
- Tiêu chuẩn đánh giá, xếp hạng và kiểm định Trung tâm sáp nhập;
- Quyền hạn của giám đốc và quyền tự chủ của Trung tâm sáp nhập theo quy định của pháp luật.
- Cơ chế phối hợp với các cơ quan, tổ chức liên quan trong thực hiện chức năng nhiệm vụ của Trung tâm.

Việc ban hành quy chế sẽ nhằm khắc phục tình trạng Trung tâm bị ràng buộc bởi nhiều đầu mối quản lý, dẫn đến bị động và thiếu thống nhất trong điều hành, chỉ đạo hoạt động của Trung tâm và đảm bảo quyền lợi của viên chức, giáo viên, nhân viên.

2.4 Bộ chủ quản tăng cường đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên của Trung tâm

UNESCO đã chỉ rõ “*GDNL có đối tượng riêng, nên cần phải được tổ chức một cách có hệ thống; cần được đầu tư kinh phí; có tài liệu riêng; có đội ngũ giáo viên, chuyên trách riêng; đội ngũ giáo viên của GDNL cần phải được bồi dưỡng thường xuyên*”. Đồng thời UNESCO cũng khuyến cáo GDNL “*phải mềm dẻo, linh hoạt hơn và cần đến sự quan tâm và tham gia nhiều hơn của cộng đồng*”.

Vì vậy, đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên cần được chăm lo đào tạo bồi dưỡng về chuyên môn, nghiệp vụ theo môn dạy; về kiến thức, kỹ năng theo chuyên đề đáp ứng yêu cầu người học. GDTX được mở rộng cho các đối tượng tại cộng đồng không có điều kiện tham gia giáo dục chính qui, đặc biệt là những nhóm dễ bị tổn thương trong xã hội (người nghèo, khuyết tật, dân tộc thiểu số, người di cư...). Do đó, việc bồi dưỡng cán bộ và giáo viên đặt ra vấn đề tăng kỹ năng và năng lực làm việc với những nhóm dễ bị tổn thương và nhóm có nhu cầu giáo dục đặc biệt.

Bên cạnh đó cần rà soát đánh giá thực trạng đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên Trung tâm GDTX để xây dựng kế hoạch và tổ chức lớp bồi dưỡng, tập huấn cho giáo viên dạy các môn văn hóa chuẩn bị cho thực hiện chương trình GDTP 2018 cấp THCS và THPT áp dụng cho GDTX; đẩy mạnh hoạt động bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ theo cụm GDTX hoặc với các trường phổ thông; tăng cường hội thảo chuyên đề theo môn học và tự nghiên cứu.

2.5 Nhà nước cần đầu tư thích đáng cho GDTX.

Giáo dục thường xuyên và giáo dục chính quy có nhiệm vụ khác nhau, song đều có vai trò quan trọng trong phát triển nguồn nhân lực cho phát triển đất nước, đặc biệt, trong bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế và cách mạng công nghệ 4.0. GDTX-GDNL giúp mọi người vừa học vừa làm, học liên tục, để tìm việc làm, tự tạo việc làm, và thích nghi với đời sống xã hội. Tuy nhiên, trong thực

tế, GDTX còn bị coi nhẹ, chưa được xã hội và các cấp chính quyền quan tâm đúng mức. Ngân sách đầu tư cho GDTX-GDNN còn nhiều hạn chế, chưa đến 2% của tổng ngân sách cho giáo dục.

Do vậy, Nhà nước, ngành giáo dục và chính quyền các cấp cần đầu tư thích đáng và công bằng giữa giáo dục chính quy và GDTX trong xây dựng cơ sở vật chất, đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên và những chính sách phát triển GDTX; đặc biệt là tăng cường cơ sở vật chất và hạ tầng công nghệ thông tin phục phục đào tạo từ xa, trực tuyến đảm bảo cung ứng các chương trình học tập đa dạng đáp ứng nhu cầu của người học.

2.6 Ngành giáo dục và chính quyền các cấp đẩy mạnh truyền thông thay đổi nhận thức, thái độ và hành động của xã hội, cộng đồng về GDTX/GDNL

Tiếp tục đẩy mạnh tuyên truyền sâu rộng trong xã hội và các tầng lớp nhân dân để có nhận thức đúng đắn về GDTX/ GDNL và học tập suốt đời: *GDTX nhằm bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ, kiến thức cuộc sống để nâng cao chất lượng lao động và cải thiện cuộc sống, tạo cơ hội học tập suốt đời cho mọi người*. Việc đẩy mạnh công tác truyền thông đã góp phần nâng cao nhận thức của các cán bộ quản lý, giáo viên và các tầng lớp nhân dân trong xã hội và thu hút được sự quan tâm và chỉ đạo của lãnh đạo chính phủ, các bộ ngành.

Ngành giáo dục và chính quyền các cấp cần có kế hoạch, nội dung truyền truyền cụ thể, phối hợp với các phương tiện truyền thông đại chúng tại địa phương, kết hợp với trang web và ứng dụng mạng xã hội để đưa thông tin kịp thời, kết nối truyền thông trong ngành giáo dục, giữa ngành giáo dục với ngành lao động, thương binh xã hội và các công ty, các doanh nghiệp.

Phát triển GDNL đang là xu hướng của Thế giới theo khuyến nghị của UNESCO. Xây dựng “*Văn hóa học tập và tự học*”, thúc đẩy ý thức tự giác, tinh thần tự học để trau dồi kiến thức, kỹ năng nghề nghiệp của người dân, để nâng cao hiệu quả lao động, cải thiện đời sống vật chất và tinh thần của người dân. GDTX không chỉ được củng cố, phát triển, đáp ứng nhu cầu học tập của mọi lứa tuổi, mà còn hướng tới đa dạng hoá nội dung chương trình GDTX và phát triển các chương trình bồi dưỡng ngắn hạn, góp phần xoá đói giảm nghèo, nâng cao trình độ văn hoá, chuyên môn, nghiệp vụ của người lao động.

Những khuyến nghị từ việc đánh giá thông tư 39 của VAEFA sẽ đóng góp cho những nghiên cứu, đề xuất tiếp theo nhằm tăng cường vận động chính sách cho GDTX và nhằm đưa GDNL vào nội dung Chiến lược phát triển giáo dục 2021-2030.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- 1 An Giang tinh gọn mạng lưới cơ sở GDNN, www.angiang.gov.vn, 12/10/2017.
- 2 Báo cáo Về tình hình thực hiện sáp nhập các Trung tâm cấp huyện theo Thông tư 39, Vụ GDTX, Bộ GD&ĐT, tháng 12/2017 (Báo cáo nội bộ theo chức năng).
- 3 Bộ GD&ĐT, Báo cáo tổng kết năm học 2018-2019.
- 4 Bản khoản đề xuất giải thể, sáp nhập Trung tâm GDNN-GDTX Móng Cái, Quảng Ninh, 26/09/2018.
- 5 Bất cập trong phát triển các Trung tâm GDTX – HN-DN, Nhân dân điện tử, 12/03/2018.
- 6 Bộ trưởng Phùng Xuân Nhạ trả lời chất vấn của ĐB Quốc hội về GDTX chưa đạt kết quả như mong đợi, tại kỳ họp thứ 5 Quốc hội khoá XIV, ngày 22/6/2018.
- 7 Báo cáo Về quản lý chỉ đạo GDNN (2018) Công TTĐT Bộ LD-TB&XH, 23/1/2018.
- 8 Báo cáo tổng kết năm học 2018-2019 của Bộ GD&ĐT đối với GDTX, 22/8/2019.
- 9 Báo cáo tổng kết năm học 2019-2020 của Bộ GD&ĐT đối với GDTX, tháng 9/2020
- 10 Chiến lược giáo dục mới của UNESCO, moet.gov.vn, 20/06/2018.
- 11 Các báo cáo của một số tỉnh/thành phố.
- 12 Đổi mới ở các Trung tâm GDNN-GDTX, nhandan.com.vn, 02/04/2019.
- 13 Đổi mới GDNN-GDTX, Phutho.vn, 30/11/2018.
- 14 Giải thể Trung tâm Giáo dục thường xuyên - Hướng nghiệp và Dạy nghề, Quảng Nam online, 16/5/2017.
- 15 Giải thể Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên - cách làm riêng của Bình Định. Báo Bình Phước, ngày 25/11/2018.
- 16 Giáo dục người lớn: Nhiệm vụ quan trọng của thời đại, Hiệp Hội UNESCO, 12/4/2010.
- 17 Giáo dục thường xuyên: Phải thật sự là giáo dục không chính quy, GD&ĐT, 03/11/2019.
- 18 Hội nghị thế giới về GDNL lần 5 tại Hamburg, Đức (1997) “Giáo dục người lớn - chìa khoá bước vào thế kỷ XXI”.
- 19 Hội nghị thế giới về GDNL lần 6 tại Belem, Braxin (2009) “Sống và học tập vì tương lai vững vàng và khả năng học tập”.
- 20 Hiểu đúng và đủ về giáo dục thường xuyên, Báo Đại biểu Nhân dân, 14/06/2019.
- 21 Luật Giáo dục số 11/1998/QH10 ngày 02/12/1998.
- 22 Luật Giáo dục số 38/2005/QH11 ngày 14/6/2005.
- 23 Luật Giáo dục số 43/2019/QH14 ngày 14/6/2019.
- 24 Lãng phí trong công tác đào tạo nghề ở Bình Phước, Nhân dân điện tử, 30/03/2019.
- 25 Nghị định số 55/2012/NĐ-CP ngày 28 tháng 6 năm 2012 của Chính phủ quy định về thành lập, tổ chức lại, giải thể đơn vị sự nghiệp công lập.
- 26 Nghị quyết 29/NQ –TU ngày 14 tháng 11 năm 2013 của BCHTU khóa XII về đổi mới căn bản và toàn diện Giáo dục và Đào tạo.
- 27 Nghị quyết số 19/NQ –TU ngày 25/ 10/2017 của Ban chấp hành Trung ương khóa XII về tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập.
- 28 Nghị định quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Giáo dục nghề nghiệp, số 15 /2019/NĐ – CP, ngày 01 tháng 2 năm 2019.
- 29 Nhiều vướng mắc trong sáp nhập Trường trung cấp nghề vào Trung tâm GDTX, Báo Thanh hóa.vn, ngày 17/03/2019.
- 30 Nghị quyết số 64/NQ-CP ngày 04/09/2014 của Chính phủ về việc chỉnh lý, hoàn thiện dự án Luật sửa đổi, bổ sung một số Điều của Luật Dạy nghề.

- 31 Những khó khăn sau 2 năm sáp nhập, Báo Đồng khởi, Bến Tre, 12/9/2018.
- 32 Nhiều khó khăn sau sáp nhập www.baolaocai.vn, 13/8/2018.
- 33 Nhiều khó khăn sau sáp nhập, www.baolaocai.vn, 13/8/2018.
- 34 Phát triển giáo dục thường xuyên theo hướng mở, GD&ĐT, 17/12/2020.
- 35 Quyết định số 89/QĐ-TTg, ngày 9/1/2013 của Thủ tướng Chính phủ về “Xây dựng XHHT giai đoạn 2012-2020”.
- 36 Quy chế tổ chức và hoạt động của Trung tâm giáo dục thường xuyên (Ban hành kèm theo Quyết định số 01/2007/QĐ-BGDĐT ngày 02 tháng 01 năm 2007 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).
- 37 Quy chế tổ chức hoạt động của Trung tâm học tập cộng đồng tại xã, phường, thị trấn (Ban hành kèm theo Quyết định số: 09/2008/QĐ-BGDĐT ngày 24 tháng 3 năm 2008 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).
- 38 Quy chế tổ chức và hoạt động của Trung tâm kỹ thuật tổng hợp- Hướng nghiệp. (Ban hành kèm theo Quyết định số 44/2008/QĐ-BGDĐT ngày 30 tháng 7 năm 2008 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo).
- 39 Tài liệu Hội nghị tổng kết các năm học 2016 – 2017; 2017 – 2018; 2018 – 2019 và nhiệm vụ năm học 2019 – 2020 đối với giáo dục thường xuyên của Vụ GDTX- Bộ GD và ĐT;
- 40 Sáp nhập Trung tâm GDNN-GDTX còn nhiều khó khăn, báo thanhhoa.vn, 18/6/2018.
- 41 Thông tư liên tịch 39/2015/TTLT-BLĐT-BXH-BGDĐT- BNV ngày 19 tháng 10 năm 2015 về Hướng dẫn sáp nhập ba Trung tâm công lập cấp huyện thành Trung tâm GDNN-GDTX.
- 42 Trung tâm GDNN-GDTX Diên Châu làm tốt đào tạo nghề nông thôn, laodongxahoi.net, 08/08/2017.
- 43 Xây dựng xã hội học tập và học tập suốt đời, GD&ĐT, 14/06/2019.
- 44 Báo cáo tổng kết năm học 2018-2019, Vụ GDTX, Bộ GD&ĐT